

Ilustrirana zgodovina Benečije

Izšla je knjiga *Benečija. Ko se mala in velika zgodovina srečata*, temeljno delo beneškega publicista Giorgia Banchiga.

Gioorgio Banchig se je rodil leta 1947 v Landarju pri Špetru. Leta 1972 je končal študij teologije v Vidmu, leta 1972 pa je dosegel licenciat na papeški univerzi sv. Tomaža Akvinskega v Rimu. Do leta 1980 je učil na višjih in nižjih srednjih šolah v Rimu, Turinu in Vidmu. Od leta 1980 do 1998 in od leta 2003 do 2010 je bil glavni urednik štirinajst-dnevnik *Dom*; od leta 2000 je odgovorni urednik Informacijskega biltena Slovencev v Italiji SLOVIT. Od leta 1996 je predsednik Sveta slovenskih organizacij za videmsko pokrajino. Od leta 2013 je v pokoju. Objavil je številne prispevke o zgodovini, kulturi in jeziku Benečije v slovenskih in italijanskih knjigah, revijah in časopisih. Pripravil je knjige: *Pegliano – Ofijan e la chiesa di San Nicolò Pulfero* (1998), *Andohtljivi poslušavci* (pridige v slovenskem narečju Nadiških dolin, 1850–1930; 2002), *P. Antonio Banchig, gesuita di frontiera* (2007), *Pulfero – ambiente, storia, cultura* (1994), *Anton Cuffolo. Moj dnevnik* (2013).

Zadnja in morda najpomembnejša je knjiga *Benečija. Ko se mala in velika zgodovina srečata* z letnico 2013, ki je bila predstavljena nedavno. Ilustriral jo je Moreno Tomasetig, izdala pa založniška zadruga Most iz Cedada v sodelovanju z združenjem Blankin in s Svetom slovenskih organizacij; izšla je tudi v italijanščini.

Knjiga je nastala na osnovi 103. nadaljevanj, ki jih je Banchig objavljval v beneškem časopisu *Dom* od leta 2006 do 2010.

»Menim, da to delo zapolnjuje praznino v poznavanju krajevne zgodovine, saj so jo doslej obravnavali mnogi avtorji le po posameznih obdobjih ali na splošen in površen način, če ne z ideološko prežetostjo,« je napisal avtor v predgovoru zgodovine. Knjiga je res veliko delo in kulturna pridobitev za Benečijo, ki ima zdaj v eni knjigi opisano vso zgodovino od prazgodovine do danes. Najbolj bo pomembna za Slovence v Benečiji za krepitev njihove identitete, pomembna pa bo tudi za Slovence širše ter za Italijane, da bodo spoznali zanimivo in pestro zgodovino Beneških Slovencev na obrobju obeh narodov.

DOLINE OB NADIŽI

»Ljudje, ki so glavni junaki in hkrati naslovniki tega mojega dela, so me spodbudili, da sem vsebino napisal v razumljivem in tekočem slogu,« pravi o vzrokih za raziskovanje zgodovine Slovencev v Nadiških dolinah avtor. »Nisem ga obtežil s prevelikim številom navedkov in opomb. To pa seveda ničesar ne jemlje utemeljenosti vsebine, ki sloni na obširni bibliografiji in na arhivskih dokumentih.

Moje zanimanje za zgodovino Nadiških dolin se je porodilo iz osebne nuje, da bi dobil odgovor na vprašanja o koreninah in identiteti slovenske skupnosti, o njenih prvih naselbinah, o izvoru in razvoju njene posebne oblike avtonomije, o razlogih za njen demografski in kulturni propad. Konec koncev je šlo za odgovor o moji lastni identiteti, ki mi je ni bilo mogoče spoznavati in doživljati na naraven ter miroljuben način.«

Zgodovina Beneške Slovencev je zelo zanimiv mozaični kamenček v zgodovini Furlanije, Italije in celotnega slovenskega ozemlja, kateremu pripada po kulturni in jezikovni plati, ima pa veliko skupnih potez tudi z drugimi jezikovnimi skupinami z gorskih ali obmejnih območij.

Posebnost te zgodovine nam odkriva dejstvo, da je v

dolgih stoletjih slovenska skupnost iz Nadiških dolin zgradila svojo identiteto zavest, ki temelji na slovenskem jeziku in na avtonomnih upravnih in sodnih ustanovah, do katerih je imela pravico od svojega izvora do začetka 19. stoletja. Krajevni upravitelji pa so se za vnovično uveljavitev te pravice bojevali vse do dneva, ko je bila Beneška Slovenija priključena Italiji (1866). Za tem je na Benečijo legel hlad nacionalizma in rasizma, ki jo je privedel na rob fizičnega in kulturnega izumrtja.

NEKOČ SKLAVONIJA

Če pobliže ogledamo prvine, ki so v stoletjih bile značilne za avtonomijo Nadiških dolin, lahko trdimo, da je bilo to majhno ozemlje med furlansko nižino in mejo, ki ga ločuje od doline Soče, »narodna« enota, ki je na neki način presegala fevdalno odvisnost od središčne oblasti. Sklavonija, kot so jo imenovali, je imela lastni jezik, natančno omejeno ozemlje, svoja sodišča (sodne banke), svoj »parlament« (veliko sosednjo), vojsko, ki jo je sestavljalo dvesto oboroženih mož za varovanje meja, posebne merske enote in kovnico svojega denarja – »sklavonske lire«. Te prvine kažejo na suvereno in neodvisno skupnost.

»Gre za posebno identiteto, ki ima svoj razlog, kakor je dokumentirano v tej knjigi, v zgodovinskih dogodkih in zemljepisni legi, ne pa v drugačnem izvoru, jeziku ali kulturi, od tistih, ki jih ima celoten slovenski narod,« je poudaril Giorgio Banchig. ■

IVO ŽAJDELA

